

Kotschy Beáta

Az iskolaszék és a szülői érdekérvényesítés

Egy iskola – az Óbudai Mustármag Iskola – alapításának és működésének esettanulmány jellegű áttekintésén keresztül szeretnék hozzászólni az iskolaszékek működésével kapcsolatos közös gondolkodáshoz. Tapasztalataim, következtetéseim valószínűleg kiegészítik az iskolaszékek működésére vonatkozó általános és regionális helyzetképet.

Az Óbudai Mustármag Iskola és Óvoda hét évvel ezelőtt kezdett szerveződni. Megalapítását alapvetően az iskola társadalmatisztásának igénye motiválta. Az iskolaalapítással azt akartuk elérni, hogy az iskola és a mellette kialakítandó óvoda elsősorban a szülőké legyen, s csak másodsorban a pedagógusé, a fenntartóé.

Miért alakult ez így? Azért, mert azok a kerületi pedagógusok és polgárok, sőt a közreműködő pszichológiai és pedagógiai szakemberek is, akik elkezdték ennek az iskolának a szervezését, úgy gondolták, hogy végre nemcsak a deklarációkban, hanem a valóságban is el kell jutnunk oda, hogy legyen olyan iskola, amelynek az az egyik legfőbb alapelve, hogy a gyerek elsősorban a szülői házáé, hogy neveléséhez elsősorban a szülőnek van köze. Azok, akik az iskolában dolgoznak, bizonyos szakmai szolgáltatást nyújtanak, és semmiképpen sem vehetik át a szülői szerepeket. Az iskola szervezését szolgáló első lépésektől kezdve alapvető célként fogalmaztuk meg azt, hogy mindenben együttműködünk a szülőkkel. Ez abból – a minden pedagógus által tudott – felismerésből fakadt, hogy csak azok a nevelői szándékok, törekvések lehetnek sikeresek, amelyekhez a szülők partnerként megnyerhetők.

Ennek az együttműködésnek az érdekében már a közoktatási törvény meghozatala előtt, az intézmény megalakulásával egy időben létrehoztuk az iskolaszéket és ennek óvodai megfelelőjét, az úgynevezett „óvodaülökét”. Igazában először ez az óvodaülöke kezdett el működni, mivel az intézmény az óvoda megalapításával indult, s a második évben egészült ki az iskolával, amelyhez akkor alakult meg az iskolaszék. Annak ellenére, hogy ma a fenntartás szempontjából két külön egység az óvoda és az iskola, az óvodaülöke és az iskolaszék közösen működik. Ebben az is szerepet játszik, hogy a lelkünkben az óvoda és az iskola egy intézményként, egy pedagógiai program alapján működik.

Ennek az iskolaszéknek a működésével kapcsolatban a szülői oldalról négy szempontot szeretnék elemezni. Az első: milyen célok vezették a szülőket abban, hogy részt vegyenek az iskolaszék tevékenységében. A második: milyen tevékenységi formákat próbáltak találni ahhoz, hogy ezek a célok megvalósuljanak. A harmadik: milyen jellegzetes problémák merültek fel a működés során. A negyedik: milyen veszélyeket érzünk az iskolaszék további működésével kapcsolatban.

A szülők céljai, motivációi

A szülők azért kapcsolódtak be, azért vállaltak az első pillanattól kezdve szívesen feladatokat az iskolaszékben, mert szinte első alkalommal élhették át azt, hogy az iskola egyenrangú partnernek tekinti őket. Ennek a súlyát, jelentőségét nem is kell

különösebben hangsúlyozni. Ez nagyon sokszor deklaráltan is megjelent a szülőktől érkező visszajelzésekben, amelyek rendszerint minden alkalommal így kezdődnek: „nagyon örülök, hogy végre engem is megkérdeztek”, „nagyon örülök, hogy beleszólhatok abba, ami a gyerekemmel történik”. Az iskolák szülőikkel kialakított kapcsolatának, az iskola és a szülő közötti kommunikáció gyakorlatának ismeretében ez jelentős fordulat.

A szülők iskolaszékben kifejtett tevékenységének összegzésére készülve, levélben kértem azokat a szülőket, akik valaha részt vettek az iskolaszék munkájában arra, hogy mondják el ottani részvételük *motivumait*. A válaszokból kiderült, hogy a szülők többsége örült annak, hogy az iskolaszékben végzett munka során nemcsak a saját gyerekének a problémáival kell foglalkoznia, hanem belélt az iskola egészének életébe, eljuthat az iskolaszintű gondolkodásig. Az így szerzett tapasztalatok indították el a szülőkből azoknak a konkrét tevékenységeknek a keresését és megtalálását, amelyekkel valóban segíteni lehet az iskola működését. A válaszok elemzéséből az is nyilvánvalóvá vált, hogy a szülők ebben az iskolában nem azért akartak iskolaszéki tagok lenni, hogy vészhelyzetekben – bezárás, épületéltétel, átalakítás stb. – kiálljanak az iskola mellett, s nem is azért, hogy financiálisan segítsenek (bár amikor erre volt szükség, szívesen megtették ezt is), hanem elsősorban azért, hogy a pedagógiai munkában részt vehessenek, vagy legalábbis részesei lehessenek a pedagógiai program, az iskolai stílus alakításának.

Érdekes módon a szülők azért is vállalkoztak arra, hogy az iskolaszékben tevékenykedjenek, mert azt remélték, hogy a munka során sokat tanulhatnak. A pedagógiai szakma szempontjából laikusnak minősülő szülő az iskolaszékben mint saját szakmai csoportban valóban sokat tanulhat, egyrészt pedagógiai, pszichológiai ismereteket, másrészt az érdekmegjelenítés és érdekegyeztetés, az érvelés, a vitatkozás, a kompromisszumkötés sajátos technikáit. Ez utóbbi ismeretek, technikák megtanulásának az egyik lehetséges helye az iskolaszék.

A szülők tevékenységi formái

A legfontosabb szülői tevékenységi forma a részvétel az iskolaszéki üléseken, amelyek viták – sokszor nagyon komoly viták – szinterei. Az első időszakban az iskolaszék tevékenysége a saját Szervezeti és Működési Szabályzatának a megalkotására összpontosult, majd az iskola SZMSZ-ét és házirendjét kellett véleményezniük. Az iskolaszék szülői tagjai először tiltakoztak ezeknek a jogi dokumentumoknak a véleményezése ellen, mivel legtöbbször számára idegen volt az ilyen jellegű tevékenység, még inkább idegen a jogi stílus. A dokumentumok vitájában aztán nagyon erőteljesen megjelentek a különböző nevelési felfogások, pedagógiai elvek, s a dokumentumok kapcsán valójában az iskola által kövendő értékrendről folyt a vita. A házirend megalkotásakor komoly szakmai eszmecsere folyt arról, hogy milyen fegyelmezési eszközökkel lehet élni, milyen indokkal és milyen feltételek mellett lehet eltávolítani egy gyereket az iskolából.

Az első évben az iskolaszék két-három hetente ülésezett, nagyon hosszú idő kellett ahhoz, amíg kikristályosodott egy többé-kevésbé mindenki által vállalható álláspont. Voltak olyan szülők is, akik – miután nem tudták megjeleníteni a dokumentumokban saját véleményüket – elhagyták az iskolaszéket. Ezek, az adott pillanatban drámai konfliktusok végül nem biztos, hogy rosszak voltak, mivel a konfliktushelyzetben tisztázódott az, hogy a szülők többsége mit fogad el abból, ami az iskola pedagógiai koncepciójában megjelenik.

Az iskolaszéki üléseken folyó munka másik területe az iskola életével, fejlődésével kapcsolatos kérdések közös megvitatása volt. Ezek közül példaként megemlítem azt a helyzetet, amikor az egyébként alsó tagozattal induló iskola eljutott az ötödik osztályig, amikor is felvetődött a felső tagozat létrehozásának problémája. Az volt az alapvető kérdés, hogy felmenő rendszerben épüljön-e ki a felső tagozat, vagy a kerület más iskoláiból hozzunk-e össze egy teljes felső tagozatnyi gyerekcsoportot, hogy meg lehessen szervezni egy felső tagozatos tantestületet. Az ugyanis nyilvánvaló volt, hogy egyetlen ötödik osztályra nem lehet megfelelő tanári kart verbuválni. Közös megegyezéssel az a döntés született, hogy ötödiktől hetedikig induljon egy időben a felső tagozat. Olyan szakmai probléma volt ez, ami a szülőket is messzemenően érintette. A pedagógusokban és a szülőkből is erős volt a félelem amiatt, hogy az iskola közösen kialakított és megvalósított szellemiségét az idegen iskolákból áthozott gyerekek nem fogják-e veszélyeztetni. Különösen a hetedikes tanulók átvétele volt kényes szakmai kérdés, mivel ezzel a korosztállyal különösen nehéz pedagógiai feladat az iskola értékrendjének, szellemiségének elfogadtatása.

Az iskolaszéki vitákon való részvétel mellett az egyik legfontosabb tevékenységi forma az iskolaszék szülő tagjai által a szülők körében végzett kérdőíves felmérés. A kérdőíveken évről évre az iskola munkájának értékelését kéri a szülőktől, akik az értékelés során arra adnak választ, hogy az iskola nevelési tevékenysége, légköre, a tanítás stílusa mennyire felel meg azoknak az elveknek, amelyeket az iskola alapító levelében, pedagógiai programjában megfogalmaztak. Ebben a rendszerben a szülő számon kérheti az iskolától, hogy mit valósított meg vállalt kötelezettségeiből, s egyben véleményt is mondhat az adott tanévről, részletesen leírhatja, hogy mit tart követendőnek, s mi az, ami változtatásra szorul. Külön kérdés foglalkozik a szülők következő tanévre szóló igényeivel, javaslataival. Itt kifejtetik, hogy milyen programokat várnak a következő tanévben az iskolától. A szülők rengeteg ötlettel segítik az iskolát, és ezeknek zöme beépül a következő év programjába. A felmérés eredményeit az igazgató és a pedagógusok elemzik, s az ezekből levont következtetésekről minden szülő és minden pedagógus értesül. Mindenki betekinthez a felmérés kérdőíveibe is. Az értékelésben megjelenő szülői véleményeket és igényeket a minden tanév végén összehívott szülői fórumon külön megbeszélik. (Ezt a fórumot egyébként az iskolaszék szülői oldala hívja össze. Problematis esetben a tanév kezdetén is sor kerül a szülői fórum összehívására.)

A szülői oldal fontos tevékenysége a konfliktushelyzetek kezelésében történő részvétel. Sajátos szerepe van ebben az iskolaszék szülő tagjainak, olyan amelyet az SZMK helyzetéből adódóan nem láthat el. Abban az esetben, ha az osztályban tanító pedagógussal problémák vannak – sajnos ilyen az eddig eltelt öt év alatt többször előfordult –, s az osztályba járó gyerekek szülei az iskolavezetéstől a változtatás érdekében vizsgálatot, esetleg a rosszul tanító pedagógus leváltását kéri, nagyon nehéz helyzetben vannak a szülők, ugyanis félnek a pedagógus esetleges retorziójától. Az iskolaszék tagjai ilyenkor képviselik a szülőket a pedagógussal felmerült problémákat tisztázó, a konfliktusok megoldását célzó megbeszélésen. A szülőket képviselő iskolaszéki tagok lényegesen könnyebb helyzetben vannak, mivel nincsenek függő viszonyban a pedagógustól.

Példaként álljon itt egy ilyen konkrét konfliktuskezelési eset rövid ismertetése. Az iskola pedagógiai programjának fontos része az, hogy az alsó tagozat osztályaihoz két-két pedagógus mindegyike egyszerre tölt be osztálytanítói és napközis nevelői funkciókat. Ez azért történik így, mert a délelőtti matematikai és anyanyelvi órákon ketten tanítanak, hogy a fejlesztést, a tehet-

ség gondozást és a differenciálást rugalmasan változó csoportokkal meg lehessen oldani. A délutáni napközis feladatokat pedig egymás között felváltva osztják be. Az egyik háromgyerekes tanítónő, akinek betegápolási feladatai adódtak a családjában, úgy gondolta, hogy ő nem jön délután, és csak a délelőtti munkát vállalja. Ebből óriási konfliktus keletkezett, senki nem akart mellette állandó délutános lenni, tehát a napközis feladatokat ellátni. Az iskolavezetésben felmerült, hogy amennyiben egy esetben megengedi egy tanítónőnek az állandó délelőtti munkát, akkor a többi alsós pedagógusban is felmerülhet a délutáni munka elől való elzárkózás, és esetleg visszaáll a tanító és a napközis nevelő megkülönböztetése. (Korábban hosszú meggyőző munka eredményeként fogadták el a tanítók a két funkció együttes ellátását biztosító rendszert.) Mivel a hátrányos helyzetbe került tanítónő igen jó pedagógus volt, az osztályba járó gyerekek szülei is őt támogatták, s nem akarták elfogadni azt, hogy kérését az iskolavezetés nem teljesítette. Az iskolaszék szülői tagjai vállalták a szülők és a tanítónő meggyőzését, annak megértését, hogy az iskolavezetés nem vonhatja vissza a pedagógiai program egyik fontos elemét, a két funkció együttes kezelését, miközben elismerték, hogy a tanítónőt valamilyen módon segíteni kell magánéleti problémáinak megoldásában. Az iskola és a szülők közösen megtalálták a megoldást. A háromgyerekes tanítónő főállású anya státusba került, és emellett kapott olyan munkalehetőséget az iskolában, amely lehetővé tette, hogy anyagilag jobb helyzetben legyen, és így nem kellett teljesen elszakadnia az iskolától.

Gyakorta vetődik fel az, hogy az iskolaszékeknek nincsenek igazán megfelelő jogositványai, mert ezeket a tantestületek biztosítják. A mi esetünkben a jogositványok egy részét megkapta az iskolaszék. Új pedagógus felvétele esetén a jelölt alkalmasságát vizsgáló bizottságban például teljes jogú tagként vesznek részt az iskolaszék tagjai, tehát ugyanúgy, véleményüket alkotnak a jelentkező pedagógusról, mint az igazgató vagy a tanárkollégák. Ez nagyon jó és hasznos dolog. Különösen fontos ez a szerep egy újonnan szerveződő iskolában és óvodában, ott, ahol éveken át sok új pedagógus felvételéről kell döntenie. A szülők nagyon szívesen és felelősségteljesen vesznek részt ebben a munkában.

Az iskolaszék szülői tagjainak a pedagógusokhoz hasonlóan, azzal egy időben van fogadóórájuk. Így azoknak a szülőknek, akik az iskolaszék szülői tagjaitól várnak segítséget problémájuk megoldásában, nem kell külön eljönniük. Ugyancsak fontos tevékenységterület az iskolaszék szülői tagjainak az iskolán belüli sajátos funkciójú szülőcsoportok, szerveződések létrehozása. Ez a folyamat most van épülőben. Már működik a nehezen nevelhető gyerekek problémáival foglalkozó szülőcsoport, amelynek tagjai pszichológusok bevonásával megbeszélnek az ilyen gyerekek nevelésének gondjait.

A szülői részvétel problémái

Az iskolaszék működésének – de különösen a benne helyet foglaló szülőknek – alapvető problémája az, hogy az iskola sajátos, hierarchikus, az egyszemélyi felelős vezetés elvére épülő rendszerébe hogyan lehet beilleszteni egy ettől némiképp idegen demokratikus szervezet működését. Az iskola olyan hierarchikus rendszer, amelyben az iskolai igazgató mindenért felelős, de a demokrácia lehetővé teszi azt, hogy a dolgok menetébe szinte mindenki beleszóljon. Épp ezért amennyiben egy, a szülők által felvetett javaslatot az igazgató nem szeretne valamilyen okból elfogadni, jogszerűen érvelhet azzal, hogy a javaslat megvalósításának esetleges negatív következményeiért neki kell vállalnia a felelősséget. Itt súlyos ellentmondásként van jelen az, hogy a szülőknek az iskolai étellel kapcsolatban van javaslattevési joguk, de nincs – nem lehet – felelősségük.

A másik ilyen problematikus kérdés, hogy van-e általános szülői érdek, hogy közös nevezőre lehet-e hozni az iskola légköre, pedagógiai stílusa iránt megfogal-

mazódó különböző szülői igényeket. Egy iskolában ugyanis általában nagyon heterogén összetételű szülőközösség, szülőtársadalom jön össze, amelynek heterogén érdekei vannak. Erre is álljon itt egy példa.

A már említett, a szülők körében végzett év végi felmérésben megkérdezték a szülőket arról, hogy mi a véleményük a személyközpontú, a gyerekek igényeihez illeszkedő pedagógiai elvről és annak iskolán belüli érvényesüléséről. A kérdőívek azt mutatják, hogy a szülők egy része nagyon örül annak, hogy a tanulókat a személyközpontúság elvét követve egyéni módon kezelik, a személyiségükhez illeszkedő egyéni nevelési módszereket alkalmazzák a pedagógusok. Sokan örülnek annak, hogy a tanárok készségesek, mosolygósak. És mit mond ugyanakkor mindegyik egy másik szülő: „Vonakodást tapasztalok ott, ahol tselekedni kéne, és megmagyarázhatatlan toleranciát látok ott, ahol az értékek megőrzésére kéne törekedni. Ez a tolerancia bűnpártolás.” Az idézet, amelyet egy tavalyi kérdőívől vettem, érzékelteti, hogy vannak olyan szülők is, akik szerint nem elég szigorú és nem elég következetes az iskola, nincs kellő tekintélye a tanároknak a diákok előtt. Vagyis a nevelési módszerekről való szülői gondolkodás nagyon eltérő lehet. Ezért az iskolaszék szülő tagjainak sokszor nagyon nagy problémát okoz, hogy ezekben az esetekben melyik szülői érdeket, felfogást képviseljük. Ugyanis akinek végül is nem képviselik az érdekeit, az megsértődik, és sok esetben az iskola ellen fordul.

Ugyanílyan nehéz az iskolai összérdeket tekintetbe venni az egyes csoportok – ahova az adott szülő tartozik – érdekeivel szemben. Erre is álljon itt egy konkrét példa. Nálunk – amint utaltam rá – egy szervezetet alkot az iskola és az óvoda. Annak ellenére, hogy az óvoda igen színvonalasan működik, és tovább is fejlődne, nincs elég helye, s pénz hiányában nem is kap bővítési lehetőséget. Két óvodai csoport most is az iskolában foglal helyet. Ugyanakkor az iskola is bővíti, tehát ott is kell a hely. Elképzelhető, hogy azok a szülők, akik az óvodát képviselik az iskolaszékben, nagyon nehéz helyzetben voltak, amikor arról folyt a szavazás, hogy eggyel csökkenjen az óvodai csoportok száma annak érdekében, hogy az iskola eggyel több helyiséget kapjon. Fél év vitái kellettek ahhoz, hogy az óvodát képviselő szülők az óvodai érdekek helyett az összintézményi érdeket képviseljék.

Komolyan felmerül az a kérdés, hogy két-három szülő iskolaszékben való jelenléte meg tudja-e oldani az egész iskola szülőközösségének a képviselését. Mi azt gondoltuk, hogy nem, ezért azt a megoldást választottuk, hogy két évfolyamonként egy-egy szülő van jelen az iskolaszékben. Mivel a nyolc általános iskolai évfolyam mellett már két gimnáziumi évfolyam is van, ez öt szülőt jelent. Jó kapcsolatunknak köszönhetően az önkormányzat oktatási bizottságát is rá tudtuk venni arra, hogy ők is öt tagot delegáljanak.

Az információáramlás problémái évfolyamonként eltérőek. Az óvoda és az alsó tagozat könnyű helyzetben van, hiszen a szülők nap mint nap megjelennek. A nagyobb gyerekek szülei esetében ez nem lehetséges. Ezt próbáljuk ellensúlyozni a Hírlevéllel. Ennek ellenére nem működik kielégítően a szülők informálása.

Az iskolaszékben részt vevő szülők is sajátos információs problémákkal küzdenek. Az iskolaszék ülésein számukra nem mindig világosak a pedagógusok szándékai. Néha olyan érzés van a szülőknél, hogy a pedagógusok taktikáznak ezeken az üléseken, nem adják ki az összes kártyájukat, vannak visszatartott információik. Ugyanis a pedagógusoknak és az igazgatónak megvan a lehetőségük arra, hogy a saját érdekeik védelme érdekében visszatartsanak információkat. Sok iskolaszék esetében – a miénk talán kivétel ez alól – a fenntartótól is hiányoznak az információk.

A legsúlyosabb problémát az jelenti, hogy a pedagógusok egy része elutasítja azt a fajta szülői részvételt, véleménynyilvánítást, amely az iskolaszékben érvényesül. Általában kik azok, akik nem hajlandók elfogadni ezt? Azok a pedagógus-

sok, akik bizonytalanok a munkájukban, akik nem elég sikeresek, akik érzik azt, hogy a tevékenységüket valamilyen kifogás, bírálathoz érheti. Ők az iskolaszéki szülői részvétel ellen általában azzal szoktak érvelni, hogy „miért szól bele laikus a munkájukba”. Két, a már említett kérdőívekből idézett példával próbálom bemutatni azt, hogy a szülők milyen ötleteket, javaslatokat próbáltak adni az iskolai munka javítására. (S ezekből eldönthető, hogy mennyire laikusok a szülők.)

Az első: „A videózást nem nézem jó szemmel, ha filmekről – főleg a horrorokról – van szó. Az iskolai tanításban viszont a videót bővebben lehetne felhasználni. Ez pótolhatná a költséges fizikai, kémiai kísérleteket, de a biológia és a földrajz tantárgyak esetében is szükségesnek tartom. Nagyon hiányzik a tanult anyag összekapcsolása a mindennapi élettel. Ezen lehetne segíteni fél-, egynapos kirándulásokkal, ahol egyszerre több tantárgy anyagát lehetne bemutatni. Egy példa erre: Budavár területén a történelem, irodalom; a Nemzeti Galériában a rajz, művészettörténet; a budavári labirintusban a biológia; a siklón a fizika; a Mátyás-templomban a történelem, irodalom, ének; s egy-egy ilyen séta keretében még az idegen nyelvet is lehetne gyakorolni.” (Egy édesanya javaslata)

A másik példa egy édesapától: „Esetleg jobban lehetne koncentrálni a tanulás módszertanára, különböző mnemotechnikai módszerek elsajátítására, különösen az olyan tantárgyakban, ahol nem lehet logikai összefüggések alapján bevésni az anyagot. Gondolok itt a történelemre, az évszámok, események megjegyzésére vagy a földrajzra. Egyszerű tanulási algoritmusok, ismétlési módszerek, táblázatírás, vázlatírás, relaxáció egyaránt szóba jöhetne. A lexikális ismeretekkel kapcsolatban talán a lexikonok használatát, a könyvtárhaznátot, a különböző számítógépes adatbázisok kezelését lehetne még az eddiginél is jobban hangsúlyozni. A logikus problémamegoldó gondolkodás, a mit hol lehet megtalálni megtanítása és az állandó sikerélmény, az önbecsülés erősítése együttesen áthidalhatják az információrobbanás veszélyeit.”

Bizonyára mindenki számára nyilvánvaló, hogy a pedagógus bizony sokszor tanulhat a szülőktől. Az iskolaszékkel kapcsolatos vitákban gyakran felmerül, hogy annak munkájában többnyire csak az értelmiségi, középosztálybeli szülők vesznek részt. Úgy vélem, hogy ez természetes, s ez egyébként a világban mindenütt így van. Ez akkor jelent problémát, ha nem képviselnek más érdekeket, csak a sajátjukat. (Szükségesnek érzek egy megjegyzést ezzel kapcsolatban: korántsem lehet sztereotip módon leírni az értelmiségi szülő iskolaeszményét, nem lehet azt állítani, hogy az értelmiségi szülők egyértelműen a teljesítményközpontú iskola mellett lennének. A Mustármag iskolában éppen az értelmiségi szülők fogadták el inkább a személyközpontúságot, tehát azt az iskolát, amely nem „versenyistálló”, hanem olyan, amelyben sikerélmények sorát éli meg a gyerek, amelyben jól érzi magát, s ahol nem csak arra kell gondolnia, hogy holnap miből és hogyan fog felélni.)

A jövő veszélyei

Az iskolaszékek jövőjét alapvetően négy dolog veszélyeztetheti.

A legnagyobb veszélyt az jelentheti, ha a tanárok, illetve általában az iskola szülőikkel történő együttműködési készsége alacsony. Konfrontációkból nem lehet soha egészséges iskolaszéki működés, mivel ebben a helyzetben mindegyik fél ki fog vonulni az iskolaszékből. Az iskolaszék jó működésének alapja a pedagógusok megfelelő képviselete.

Amennyiben csak azért működik iskolaszék, mert ezt a törvény írja elő, azaz a működése teljesen formális, fennáll annak a veszélye, hogy ez a formalitás éppen a legaktívabb szülőket riasztja el a munkában való részvételtől, éppen azokat, akik érdemben tudnak és akarnak is tenni az iskoláért valamit. (A jelenség az SZMK működéséből jól ismert.)

Veszélynek érzem azt is, ha a közoktatási törvény módosítása során változnának az iskolaszék alapítására, működtetésére vonatkozó szabályok. Amennyiben a törvény engedélyezi, hogy ne legyenek a fenntartó képviselői jelen az iskolaszékben, akkor valójában visszatérhetünk ahhoz az állapothoz, amit az SZMK-választmány jelentett. Akkor az SZMK-k megkaphatják az iskolaszék mai jogosítványait, de éppen az iskolaszék lényege – a háromoldalú képviselet – fog hiányozni belőle. Egy ilyen helyzetben a szülők és a pedagógusok képviselői szép tervekkel szöhetnek az iskola fejlesztésére, de az önkormányzat, a fenntartó képviselőinek hiánya miatt teljesen bizonytalanná válhat ezek megvalósítása. Így a szülők és a pedagógusok – esetleg éppen a fenntartó szándékai, elképzelései ellenében – lennének kénytelenek lobbyzni, demonstrálni, aláírásokat gyűjteni céljaik megvalósítása érdekében, mivel ezek előzetesen nem szembesülhettek a fenntartói akarat megismerését, a különböző elképzelések, érdekek ütközését, egyeztetését biztosító testületben, az iskolaszékben.

Elfogadhatatlan lenne az iskolaszék kötelező megalakítását elrendelő törvényi szabályozás olyan változtatása, amely csak a szülői és a tanulói oldal igényléséhez köti a kötelező megalakítást. A pedagógusoknak is meg kell adni azt a jogot, hogy amennyiben ők akarják az iskolaszék létrehozását, akkor ez is tegye kötelezővé a megalakítást. Milyen alapon lehetne a szülői és a tanulói akaratot megkülönböztetni a pedagógussal szemben? Az lenne a kívánatos, hogy a három oldal – szülő, tanuló, pedagógus – közös akaratából jöhetnének létre, maradhatnának fenn az iskolaszékek. Ezt elsősorban az a tapasztalat indokolja, amelyet az ötévi működés során szereztem: a pedagógusok ellenében nem fog működni az iskolaszék.

Csak közös akarat az, ami egy iskolaszéket létrehozhat és működtethet.